Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MACEJA ŠPUNARA [*MACIEJ SZPUNAR*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2023. gada 21. septembrī[1]

Lieta C-473/22

Mylan AB
pret
Gilead Sciences Finland Oy,
Gilead Biopharmaceutics Ireland UC,
Gilead Sciences Inc.

(*markkinaoikeus* (Komerclietu tiesa, Somija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Intelektuālais īpašums – Papildu aizsardzības sertifikāts (PAS) – Direktīva 2004/48/EK – 9. panta 7. punkts – Produktu laišana tirgū, pārkāpjot PAS piešķirtās tiesības – Pagaidu pasākumi, kas noteikti, balstoties uz PAS – Vēlāka PAS atcelšana un pasākumu atsaukšana – Sekas – Tiesības uz atbilstošu kompensāciju, novēršot pagaidu pasākumu radīto kaitējumu – Šo pasākumu prasītāja atbildība par to radīto kaitējumu – Valsts tiesiskais regulējums, kas paredz atbildību neatkarīgi no vainas

Ievads

1. Kad aizsardzība, ko īpašniekam piešķir intelektuālā īpašuma tiesības, piemēram, patents vai no tā atvasinātas tiesības, beidzas vai kad šīs tiesības tiek uzskatītas par juridiski neaizsargātām un var tikt atceltas, tiesību īpašnieka konkurenti var just vilinājumu laist tirgū produktus, ar kuriem tiek pārkāptas minētās tiesības, negaidot to spēkā esamības beigas. Šāda pāragra laišana tirgū piešķir viņiem konkurences priekšrocības, ļaujot iegūt tirgus daļas pirms citu godprātīgāku konkurentu ienākšanas tirgū. Šāds process ir izplatīts it īpaši farmācijas produktu tirgū, kur ģenērisko medikamentu ražotāji dažkārt negaida oriģinālā medikamenta aizsardzības beigas, lai laistu tirgū paši savu produktu, cerot, ka šī aizsardzība drīz beigsies.

2. Šādu procesu dēvē par "launch at risk". Proti, tā īstenotājs ir pakļauts riskam, ka tiesību īpašnieks vērsīs pret viņu attiecīgos intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības pasākumus, kuri var tostarp būt tiesas noteiktu pagaidu pasākumu formā un kuru mērķis ir nekavējoties izbeigt pārkāpumu. Šādā situācijā tiesību īpašnieka konkurents uzņemas finansiālu zaudējumu risku tādu veikto investīciju dēļ, no kurām nebūs iespējams gūt peļņu.

[1] Oriģinālvaloda – franču.

3. Taču gadījumā, ja pēc šāda pagaidu pasākuma pieņemšanas intelektuālā īpašuma tiesības, kuru aizsardzība bija jānodrošina ar šādu pasākumu, tiek atceltas vai arī ja tiek secināts, ka šīs tiesības nav tikušas pārkāptas, rodas jautājums par personas, kuras saimnieciskā darbība tikusi nepamatoti kavēta, tiesībām pieprasīt ciestā kaitējuma atlīdzību no intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieka, kurš lūdzis pagaidu pasākumu pieņemšanu.

4. Lai gan Savienības tiesību norma, kura pati ir atvasināta no starptautiskajām tiesībām, kas uzliek dalībvalstīm pienākumu paredzēt savās tiesību sistēmās šādas tiesības uz kompensāciju, ir formulēta lakoniski un vispārīgi, Tiesa spriedumā *Bayer Pharma*[2] tai ir piešķīrusi precīzāku nozīmi, šādi konkrētāk iezīmējot dalībvalstu rīcības brīvību.

5. Šajā lietā, ņemot vērā no minētā sprieduma izrietošās atziņas, ir jāvērtē Somijas tiesībās izveidotais atbildības režīms, kurš ir līdzīgs vairāku citu dalībvalstu tiesībās spēkā esošiem režīmiem, proti, atbildības neatkarīgi no vainas režīms.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

6. Līguma par ar tirdzniecību saistītajām intelektuālā īpašuma tiesībām (turpmāk tekstā – "*TRIPS* līgums"), kas veido 1.C pielikumu Līgumam par Pasaules Tirdzniecības organizācijas izveidošanu (PTO), kas parakstīts Marakešā 1994. gada 15. aprīlī un apstiprināts ar Padomes Lēmumu 94/800/EK (1994. gada 22. decembris) par daudzpusējo sarunu Urugvajas kārtā (no 1986. gada līdz 1994. gadam) panākto nolīgumu slēgšanu Eiropas Kopienas vārdā jautājumos, kas ir tās kompetencē[3], 1. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Dalībvalstis īsteno šī Līguma nosacījumus. Dalībvalstis var (bet tas nav to pienākums) nodrošināt savos likumos daudz izvērstāku aizsardzību, nekā to prasa šis Līgums, ar nosacījumu, ka šāda aizsardzība nav pretrunā ar šī Līguma nosacījumiem. Dalībvalstis ir tiesīgas savas tiesību sistēmas un prakses ietvaros brīvi izvēlēties piemērotas šī Līguma prasību izpildes metodes."

7. Saskaņā ar šā līguma 50. panta 7. punktu:

"Ja pagaidu pasākumi tiek atcelti vai ja tie izbeidzas jebkādas darbības vai prasītāja nolaidības dēļ, vai ja vēlāk tiek konstatēts, ka intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma vai tā apdraudējuma nav bijis, tiesu varas institūcijas ir pilnvarotas likt prasītājam pēc atbildētāja lūguma sniegt atbildētājam attiecīgu kompensāciju par jebkuru šīs rīcības [šo pasākumu] radīto kaitējumu."

[2] Spriedums, 2019. gada 12. septembris (C-688/17, turpmāk tekstā – "spriedums *Bayer Pharma*", EU:C:2019:722).

[3] OV 1994, L 336, 1. lpp.

Savienības tiesības

8. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 469/2009 (2009. gada 6. maijs) par papildu aizsardzības sertifikātu zālēm [4], versijā, kas bija spēkā pamatlietas faktu rašanās brīdī, 2., 3., 5., 13. un 15. pantā ir noteikts:

"2. pants

Saskaņā ar šajā regulā paredzētajiem noteikumiem uz produktu, kas kādas dalībvalsts teritorijā ir aizsargāts ar patentu un uz ko kā uz zālēm pirms laišanas tirgū attiecas administratīvās atļaujas procedūra [..], var attiekties [papildu aizsardzības sertifikāts, turpmāk tekstā – "sertifikāts" vai "PAS"].

3. pants

Sertifikātu piešķir, ja dalībvalstī, kurā iesniegts 7. pantā minētais pieteikums, pieteikuma iesniegšanas dienā:

a) produktu aizsargā spēkā esošs pamatpatents;

[..].

5. pants

Ievērojot 4. panta noteikumus, sertifikāts piešķir tādas pašas tiesības kā pamatpatents, un uz to attiecas tie paši ierobežojumi un tie paši pienākumi.

[..]

13. pants

1. Sertifikāts stājas spēkā pamatpatenta likumīgā termiņa beigās uz laiku, kas ir vienāds ar laikposmu no dienas, kad iesniedz pamatpatenta pieteikumu, līdz dienai, kad piešķir pirmo atļauju laist produktu tirgū [Savienībā], šim laikposmam nepārsniedzot piecus gadus.

[..]

15. pants

1. Sertifikāts nav spēkā, ja:

a) tas piešķirts, neievērojot 3. panta noteikumus;

[..]."

[4] OV 2009, L 152, 1. lpp.

9. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/48/EK (2004. gada 29. aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu [5] 3. pantu:

"1. Dalībvalstis paredz pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu šajā direktīvā paredzēto intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu. Šie pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi ir taisnīgi, nav nevajadzīgi sarežģīti vai dārgi un neietver nepamatotus termiņus vai kavēšanos.

2. Šie pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi ir arī efektīvi, proporcionāli un preventīvi, un tos piemēro tā, lai izvairītos no šķēršļu radīšanas likumīgai tirdzniecībai un nodrošinātu, ka tos neizmanto ļaunprātīgi."

10. Šīs direktīvas 9. pantā ir noteikts:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka tiesu iestādes pēc prasītāja lūguma var:

a) attiecībā uz iespējamo pārkāpēju izdot iepriekšēju izpildrakstu, lai novērstu iespējamus intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumus vai lai uz pagaidu laiku aizliegtu iespējamo tiesību pārkāpumu turpināšanu, attiecīgā gadījumā, ja to paredz valsts tiesību akti, iekasējot regulāru kavējuma naudu, vai lai šādas rīcības turpināšanu pieļautu tikai tad, ja ir sniegta garantija, kas paredzēta kompensācijas nodrošināšanai tiesību īpašniekam; [..]

[..]

3. Attiecībā uz 1. un 2. punktā minētajiem pasākumiem tiesu iestādes ir pilnvarotas likt prasītājam sniegt tām visus prasītājam pieejamos pierādījumus, lai pietiekamā mērā tās pārliecinātu, ka prasītājs ir attiecīgo tiesību īpašnieks un ka prasītāja tiesības tiek pārkāptas, vai ka šāds pārkāpums drīzumā var notikt.

4. Dalībvalstis nodrošina, ka 1. un 2. punktā minētos pagaidu pasākumus attiecīgos gadījumos var veikt, nesaņemot atbildētāja atbildi, jo īpaši gadījumos, kad kavēšanās radītu neatgriezenisku kaitējumu tiesību īpašniekam. Šādā gadījumā abas puses par pasākumiem informē nekavējoties un vēlākais tūlīt pēc pasākumu veikšanas.

Pēc atbildētāja pieprasījuma veic atkārtotu lietas izskatīšanu, ietverot tiesības tikt uzklausītam, lai pieņemamā laika posmā pēc informēšanas par pasākumu veikšanu izlemtu, vai minētie pasākumi ir jāgroza, jāatceļ vai jāapstiprina.

[..]

7. Ja pagaidu pasākumus atceļ vai ja tie vairs nav spēkā prasītāja rīcības vai rīcības trūkuma dēļ, vai ja vēlāk konstatē, ka intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma vai pārkāpuma drauda nav bijis, tiesu iestādes ir pilnvarotas pēc atbildētāja pieprasījuma likt prasītājam sniegt atbildētājam atbilstošu kompensāciju par minēto pasākumu radīto kaitējumu."

[5] OV 2004, L 157, 45. lpp.

Somijas tiesības

11. No *oikeudenkäymiskaari* (Tiesu procesa kodekss), ar kuru Somijas tiesībās transponēts Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts, 7. nodaļas 11. panta izriet, ka, ja pēc kāda lietas dalībnieka lūguma ir nepamatoti iegūts pagaidu pasākums, šim lietas dalībniekam ir jāatlīdzina otrai pusei ar šo pasākumu un tā īstenošanu nodarītie zaudējumi, tostarp radušies izdevumi. Saskaņā ar iesniedzējtiesas norādīto Somijas tiesu judikatūrā šī tiesību norma ir interpretēta tādējādi, ka tā paredz atbildību neatkarīgi no vainas.

Pamatlietas fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

12. 2009. gada 3. decembrī *Patentti – ja rekisterihallitus* (Patentu un reģistrācijas birojs, Somija), pamatojoties uz Somijā apstiprinātu Eiropas patentu Nr. FI/EP 0 915 894 (turpmāk tekstā – "aplūkotais pamatpatents"), piešķīra PAS Nr. 266 "Tenofovira disoproksils un tā sāļi, hidrāti, tautomēri un solvāti kombinācijā ar emtricitabīnu" (turpmāk tekstā – "aplūkotais PAS") attiecībā uz antiretrovirālu medikamentu, kas paredzēts terapijai ar cilvēka imūndeficīta vīrusu (HIV) inficētām personām.

13. 2017. gada pavasarī sabiedrība *Mylan AB* piedāvāja savas zāles "EMTRICITABINE/TÉNOFOVIR DISOPROXIL MYLAN 200 mg/245 mg, apvalkotas tabletes" (ģenēriskais medikaments uz tenofovira disoproksila un emtricitabīna bāzes, turpmāk tekstā – "aplūkotais ģenēriskais medikaments") divu Somijas veselības aprūpes apgabalu publiskajos iepirkumos. Tā uzvarēja abos iepirkumos.

14. Aplūkotā pamatpatenta termiņš beidzās 2017. gada 25. jūlijā. Tajā pašā datumā stājās spēkā aplūkotais PAS.

15. 2017. gada 15. septembrī sabiedrības *Gilead Sciences Finland Oy*, *Gilead Biopharmaceutics Ireland UC* un *Gilead Sciences, Inc.* (turpmāk tekstā arī kopā – "*Gilead* u.c.") cēla prasību *markkinaoikeus* (Komerclietu tiesa, Somija) pret *Mylan* par aplūkotā PAS pārkāpumu, kā arī iesniedza pieteikumu par pagaidu pasākumu noteikšanu, pret ko *Mylan* iebilda. 2017. gada 30. novembrī *Mylan* iesniedza prasību par aplūkotā PAS spēkā neesamības atzīšanu.

16. Ar 2017. gada 21. decembra lēmumu *markkinaoikeus* (Komerclietu tiesa) apmierināja pieteikumu par pagaidu pasākumu noteikšanu un aizliedza *Mylan*, paredzot naudas sodu, aplūkotā PAS derīguma termiņa laikā piedāvāt, laist tirgū un izmantot aplūkoto ģenērisko medikamentu, kā arī importēt, ražot un uzglabāt to šādiem nolūkiem.

17. 2018. gada 25. jūlijā Tiesa pasludināja spriedumu *Teva UK* u.c.[6], kas attiecas uz Regulas Nr. 469/2009 3. panta interpretāciju. No šā sprieduma izriet, ka aplūkotajam PAS analogs PAS, kas Apvienotajā Karalistē piešķirts tām pašām oriģinālajām zālēm, bija jāatceļ, jo tas ir ticis piešķirts pretēji šai tiesību normai.

18. *Gilead* u.c. saņemtie pagaidu aizsardzības pasākumi pret *Mylan* tika atcelti pēc *Mylan* pieteikuma ar *Korkein oikeus* (Augstākā tiesa, Somija) 2019. gada 11. aprīļa lēmumu.

[6] C-121/17, EU:C:2018:585.

19. Ar 2019. gada 25. septembra spriedumu *markkinaoikeus* (Komerclietu tiesa) atcēla aplūkoto PAS. Šis spriedums tika pārsūdzēts *Korkein oikeus* (Augstākā tiesa), kas ar 2020. gada 13. novembra nolēmumu noraidīja *Gilead* u.c. pieteikumu par apelācijas sūdzības pieļaujamību, tādējādi padarot *markkinaoikeus* (Komerclietu tiesa) spriedumu galīgu.

20. Pamatojoties uz Tiesu procesa kodeksa 7. nodaļas 11. pantu, *Mylan* lūdza šo tiesu, kas ir iesniedzējtiesa šajā lietā, piespriest *Gilead* u.c. atlīdzināt zaudējumus 2 367 854,99 EUR apmērā, pieskaitot nokavējuma procentus, atlīdzinot kaitējumu, ko radījuši šie pagaidu pasākumi, kas nepamatoti saņemti, balstoties uz vēlāk atcelto PAS.

21. Iesniedzējtiesa atgādina, ka saskaņā ar Somijas judikatūru Tiesu procesa kodeksa 7. nodaļas 11. pants paredz atbildību neatkarīgi no vainas, proti, objektīvu atbildību. Jebkurai personai, kura saņem pagaidu pasākumu, ir jāatlīdzina zaudējumi, ja intelektuālā īpašuma tiesības, uz kuru pamata tika piešķirts šis pagaidu pasākums, vēlāk tiek atceltas. Taču, ņemot vērā Tiesas spriedumā *Bayer Pharma* iedibināto judikatūru, iesniedzējtiesai ir šaubas par to, vai atbildības neatkarīgi no vainas režīmu var uzskatīt par saderīgu ar Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktu.

22. Šādos apstākļos *markkinaoikeus* (Komerclietu tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Somijā spēkā esošais un uz atbildību neatkarīgi no vainas balstītais kaitējuma atlīdzināšanas regulējums [..] ir uzskatāms par saderīgu ar [Direktīvas 2004/48] 9. panta 7. punktu?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša: uz kāda veida atbildību [..] ir balstīts kompensācijas pienākums saskaņā ar [Direktīvas 2004/48] 9. panta 7. punktu? Vai ir jāuzskata, ka šī atbildība ir atbildība par vainu, atbildība par tiesību ļaunprātīgu izmantošanu vai atbildība citu iemeslu dēļ?

3) Attiecībā uz otro jautājumu – kādi apstākļi ir jāņem vērā, izvērtējot, vai pastāv šāda atbildība?

4) It īpaši attiecībā uz trešo jautājumu, vai novērtējums ir jāveic, pamatojoties tikai uz apstākļiem, kas bija zināmi, saņemot pagaidu pasākumu, vai arī var ņemt vērā, piemēram, to, ka intelektuālā īpašuma tiesības, balstoties uz kuru iespējamu pārkāpumu tika pamatots pagaidu pasākums, vēlāk, pēc pagaidu pasākuma saņemšanas, tika atzītas par spēkā neesošām *ab initio*, un, ja tā, kāda nozīme ir jāpiešķir šim apstāklim?"

23. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesā ir iesniegts 2022. gada 15. jūlijā. Rakstveida apsvērumus ir iesnieguši pamatlietas dalībnieki, Somijas un Nīderlandes valdības, kā arī Eiropas Komisija. Tiesa ir nolēmusi lietu izlemt, nerīkojot tiesas sēdi.

Juridiskā analīze

24. Iesniedzējtiesa uzdod četrus prejudiciālos jautājumus. Vislielākā nozīme ir pirmajam prejudiciālajam jautājumam, jo tas attiecas uz atbildības neatkarīgi no vainas par kaitējumu, ko radījuši nepamatoti saņemti pagaidu pasākumi, režīma saderību ar Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktu, lasot to no sprieduma *Bayer Pharma* skatpunkta. Trīs pārējie prejudiciālie jautājumi ir par to, uz kāda pamata ir jābalsta šajā tiesību normā paredzētā atbildība šā režīma nesaderības gadījumā. Izvērtēšu prejudiciālos jautājumus tādā secībā, kādā tie ir uzdoti.

Par pirmo prejudiciālo jautājumu

25. Atgādināšu, ka pamatlietā pagaidu pasākums pret *Mylan* tika veikts par labu *Gilead* u.c., lai aizsargātu intelektuālā īpašuma tiesības, kuras šīs sabiedrības guva no aplūkotā PAS. Tā kā šis PAS vēlāk tika atcelts, intelektuālā īpašuma tiesības izrādījās neeksistējošas, līdz ar to nebija arī šo tiesību pārkāpuma. Ar pirmo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā šajā tiesību normā minētajās situācijās ir paredzēts pagaidu pasākumu prasītāja atbildības neatkarīgi no vainas režīms.

26. Lai atbildētu uz šo jautājumu, minētā tiesību norma ir jāinterpretē, raugoties no sprieduma *Bayer Pharma* skatpunkta. Tādēļ savu vērtējumu sākšu ar šā sprieduma atziņu izklāstu.

Spriedums "Bayer Pharma"

27. Lietā, kurā pasludināts spriedums *Bayer Pharma*, runa bija par to, vai Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts nepieļauj valsts tiesībās paredzētu atbildības režīmu, saskaņā ar kuru kompensācija atbildētājam saistībā ar nepamatotu pagaidu pasākumu netiek piešķirta, ja kaitējumu radījusi prasītāja rīcība, ciktāl (pagaidu pasākuma) prasītājs ir rīkojies atbilstoši tam, kas būtu sagaidāms no personas viņa situācijā.

28. Savos secinājumos šajā lietā ģenerāladvokāts Dž. Pitrucella [*G. Pitruzzella*] vispirms norādīja, ka Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkta mērķis ir Savienības tiesību līmenī īstenot *TRIPS* līguma 50. panta 7. punktu, kurš parakstītājvalstīm atstāj plašu novērtējuma brīvību un neparedz atbildības režīmu šo valstu tiesībās. Ģenerāladvokāta ieskatā tāpat vajadzētu būt attiecībā uz šīs direktīvas 9. panta 7. punktu, ar nosacījumu, ka šis atbildības režīms, pirmkārt, ļauj atbildētājam saņemt kompensāciju par jebkuru ciesto kaitējumu un, otrkārt, nepamatoti neattur intelektuālā īpašuma tiesību īpašniekus no pagaidu pasākumu lūgšanas atbilstoši minētās direktīvas 9. panta 1. un 2. punktam [7].

29. Pēc tam, precīzāk, attiecībā uz lietā, kurā pasludināts spriedums *Bayer Pharma*, aplūkoto atbildības režīmu ģenerāladvokāts Dž. Pitrucella nonāca pie secinājuma, ka, lai gan Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts pieļauj atbildētāja rīcības ņemšanu vērā, nosakot tiesības uz kompensāciju un tās apmēru, tas turpretim nepieļauj to, ka vienīgi ar faktu, ka šis atbildētājs ir laidis tirgū produktu, ar kuru tiek pārkāptas intelektuālā īpašuma tiesības, negaidot šo tiesību atcelšanu, pietiek, lai viņam atteiktu tiesības uz kompensāciju [8].

30. Tomēr Tiesa savā spriedumā izvēlējās risinājumu, kas vairāk aizsargā intelektuālā īpašuma tiesību īpašniekus [9].

7 Ģenerāladvokāta Dž. Pitrucellas secinājumi lietā *Bayer Pharma* (C-688/17, EU:C:2019:324, 26.–48. punkts).

8 Ģenerāladvokāta Dž. Pitrucellas secinājumi lietā *Bayer Pharma* (C-688/17, EU:C:2019:324, 49.–60. punkts).

9 Šāda sprieduma *Bayer Pharma* interpretācija ir atrodama arī literatūrā. Skat. it īpaši Dijkman, L., "CJEU rules that repeal of provisional measure does not automatically create liability for wrongful enforcement", *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Nr. 12, 2019, 917. lpp.; de Haan, T., "The CJEU sides with IP right holders: the Bayer Pharma judgment (C-688/17) and the consequences of the Europeanisation of provisional and precautionary measures relating to IP rights", *European Intellectual Property Review*, Nr. 11, 2020, 767. lpp.; Tilmann, W., "Consequences of the CJEU's *Bayer v Richter* decision", *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Nr. 6, 2022, 526. lpp.; kā arī, raugoties kritiski, Felthun, R., u.c., "Compensating wrongly restrained defendants in pharmaceutical patent cases: recent developments in the EU, England and Australia", *Bio-Science Law Review*, Nr. 6, 2020, 234. lpp., un Sztoldman, A., "Compensation for a wrongful enforcement of a preliminary injunction under the Enforcement Directive (2004/48/EC)", *European Intellectual Property Review*, Nr. 11, 2020, 721. lpp.

31. Vispirms Tiesa norādīja, ka *TRIPS* līgums skaidri pieļauj, ka tā parakstītāji paredz plašāku intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību nekā šajā līgumā noteiktā un ka tieši tāda bijusi Savienības likumdevēja izvēle, pieņemot Direktīvu 2004/48. Tādēļ tā uzskatīja, ka Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā minētais jēdziens "atbilstoša kompensācija", kura interpretāciju šajā lietā lūdza iesniedzējtiesa, ir autonoms Savienības tiesību jēdziens, kas dažādās dalībvalstīs jāinterpretē vienveidīgi [10].

32. Tad Tiesa nosprieda, ka valstu tiesām ir jāizvērtē, "*vai ir* jāpiespriež prasītājam izmaksāt atbildētājam kompensāciju" [11], ja to var uzskatīt par "atbilstīgu" vienīgi tad, ja tā ir pamatota saistībā ar konkrētās lietas īpašajiem apstākļiem. Līdz ar to tas vien, ka bija izpildīti šādas kompensācijas nosacījumi, kas paredzēti Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā, proti, ja pagaidu pasākumi ir atcelti vai nav spēkā prasītāja rīcības vai rīcības trūkuma dēļ vai ja vēlāk tiek konstatēts, ka intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma vai pārkāpuma draudu nav bijis, nenozīmēja, ka valsts tiesām automātiski un katrā ziņā būtu pienākums piespriest prasītājam atlīdzināt visu kaitējumu, kas atbildētājam radies minēto pasākumu dēļ [12].

33. Turpinot savu argumentāciju, Tiesa, atsaucoties uz Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkta kontekstu un it īpaši uz tās 22. apsvērumu, norādīja, ka šīs tiesību normas mērķis ir garantēt atbildētājam kaitējuma, ko radījis nepamatots pagaidu pasākumu pieteikums, atlīdzināšanu. Lai konstatētu, ka pieteikums par pagaidu pasākumu noteikšanu nav pamatots, vispirms ir nepieciešams, lai nepastāvētu risks, ka intelektuālā īpašuma tiesību īpašniekam radīsies neatgriezenisks kaitējums, ja ir kavēšanās tā lūgto pasākumu pieņemšanā [13].

34. Attiecībā uz pamatlietas īpašajiem apstākļiem lietā, kurā pasludināts spriedums *Bayer Pharma*, kas ir līdzīgi pamatlietas apstākļiem šajā lietā, Tiesa secināja, ka medikamenta, ar kuru tiek pārkāpts patents, tirdzniecība sākotnēji radīja neatgriezeniska kaitējuma rašanās risku, tādēļ pieteikumu par pagaidu pasākumu noteikšanu, kas iesniegts, reaģējot uz šādu rīcību, nevar *a priori* uzskatīt par nepamatotu [14].

35. Runājot par pagaidu pasākumu vēlāku atcelšanu [15], Tiesa secināja, ka, lai arī tas ir viens no nosacījumiem, lai valsts tiesas varētu īstenot pilnvaras noteikt kompensāciju, tomēr to pašu par sevi nevar uzskatīt par izšķirošu pierādījumu pagaidu pasākumu pieteikuma nepamatotībai. Tiesa piebilda, ka atšķirīga interpretācija varētu atturēt tiesību īpašniekus izmantot Direktīvas 2004/48 9. panta 1. un nākamajos punktos paredzētos pasākumus un tādējādi būtu pretrunā šīs direktīvas mērķim [16].

36. Visbeidzot Tiesa, ņemot vērā Direktīvas 2004/48 3. panta 2. punktu, uzlika dalībvalstu tiesām pienākumu pārbaudīt, vai intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieki pagaidu pasākumus neizmanto ļaunprātīgi. Šajā nolūkā valsts tiesām ir vēlreiz jāņem vērā visi lietas, kas tām jāiztiesā, apstākļi [17].

37. Uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ņemot vērā spriedumu *Bayer Pharma*.

[10] Spriedums *Bayer Pharma*, 47.–49. punkts.

[11] Spriedums *Bayer Pharma*, 51. punkts (mans izcēlums).

[12] Spriedums *Bayer Pharma*, 51. un 52. punkts.

[13] Spriedums *Bayer Pharma*, 60.–62. punkts.

[14] Spriedums *Bayer Pharma*, 63. punkts.

[15] Šīs lietas pamatlietā pagaidu pasākumi tika atcelti procesuālo noteikumu pārkāpuma dēļ, bet vēlāk netika atjaunoti patenta atzīšanas par spēkā neesošu procesa attīstības dēļ, jo tas bija minēto pasākumu pamatā un šis patents galu galā tika atcelts (skat. spriedumu *Bayer Pharma*, 23.–26. punkts).

[16] Spriedums *Bayer Pharma*, 64. un 65. punkts.

[17] Spriedums *Bayer Pharma*, 68.–70. punkts.

Spriedumā "Bayer Pharma" izvēlētā risinājuma piemērošana šajā lietā

38. Ņemot vērā iepriekš sacīto, tagad ir jānosaka, vai Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts, kā to interpretējusi Tiesa spriedumā *Bayer Pharma*, nepieļauj, ka tajā paredzētā pagaidu pasākumu prasītāja atbildība valsts tiesībās tiek [kvalificēta] kā atbildība neatkarīgi no vainas.

39. Uzreiz jānorāda, ka, manuprāt, tā tas ir.

40. Protams, ir skaidrs, kā uzsver ieinteresētās personas, kas sniegušas apsvērumus šajā lietā, ka Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā nav pozitīvi noteikts atbildības režīms, kas dalībvalstīs jāpieņem, transponējot šo direktīvu, un ka spriedums *Bayer Pharma* šajā situācijā neko nemaina.

41. Tomēr ir zināms, ka atbildības neatkarīgi no vainas režīmu, ko dēvē arī par "atbildību par risku", "objektīvo atbildību" vai angļu valodā par "strict liability", raksturo tas, ka attiecīgās personas atbildība rodas no šīs personas statusa vien[18], un cietušajai personai nav jāpierāda nekādi pārkāpumi šīs personas rīcībā. Citiem vārdiem sakot, atbildība neatkarīgi no vainas ir automātiska un nav atkarīga no konkrētās lietas īpašajiem apstākļiem. It īpaši atbildīgās personas vainas neesamība neatbrīvo viņu no šīs atbildības. Tikai dažās tiesību sistēmās objektīvās atbildības principu mīkstina ārkārtas apstākļi, piemēram, nepārvarama vara vai cietušās personas vai trešās puses izšķiroša rīcība, kas radījusi šo kaitējumu[19].

42. Taču tieši to nepieļauj Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts, kā to interpretējusi Tiesa spriedumā *Bayer Pharma*. Tiesas ieskatā šī tiesību norma prasa, lai valsts tiesa, kura ir pilnvarota uzdot pieteikuma par pagaidu pasākumu noteikšanu iesniedzējam atlīdzināt atbildētājam jebkādu šo pasākumu radītu kaitējumu, ja šie pasākumi ir saņemti nepamatoti, varētu pārbaudīt visus attiecīgā gadījuma apstākļus, lai izvērtētu, vai ir jānosaka šāda kompensācija. Tā tas ir, ja pieteikums par pagaidu pasākumu noteikšanu bijis nepamatots, labi zinot, ka ar šo pasākumu atcelšanu vai konstatējumu, ka intelektuālā īpašuma tiesības nav tikušas pārkāptas, vien nepietiek, lai pierādītu šā pieteikuma nepamatoto raksturu.

43. Bez šaubām, ir iespējams, kā to dara dažas ieinteresētās personas, kas sniegušas apsvērumus šajā lietā, skaldīt matus un meklēt šādu vai tādu iezīmi kādā konkrētā atbildības neatkarīgi no vainas režīmā, lai pierādītu, ka tas atbilst Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktam un spriedumam *Bayer Pharma*.

44. Taču, manuprāt, šīs tiesību normas interpretācija, kas apkopota šo secinājumu 41. punktā, gluži vienkārši izslēdz to, ka uz atbildību saskaņā ar šo tiesību normu attiecas atbildības neatkarīgi no vainas režīms. Šo secinājumu nevar mainīt kāda konkrēta atbildības režīma specifiskās iezīmes.

45. Tas it īpaši attiecas uz apstākli, ko uzsver iesniedzējtiesa, ka Somijas sistēmā atbildētāja rīcību var ņemt vērā, lai noteiktu kompensācijas apmēru. Spriedumā *Bayer Pharma* Tiesa skaidri pieprasīja valsts tiesām ņemt vērā katras lietas apstākļus, lai izvērtētu, vai *ir* jāpiešķir kompensācija. Ar kompensācijas apmēra samazināšanu, ja pats atbildības princips paliek spēkā, nepietiek, lai izpildītu šo prasību.

[18] Un, protams, no kaitējuma rašanās.

[19] Saistībā ar atbildību neatkarīgi no vainas kā piemēru skat. Knetsch, J., "The Role of Liability without Fault", no: Borghetti, J.-S., Whittaker, S. (red.), *French Civil Liability in Comparative Perspective*, Hart Publishing, Oksforda, 2019, 123.–142. lpp., un Szpunar, A., "La responsabilité sans faute dans le droit civil polonais", *Revue internationale de droit comparé*, Nr. 1, 1959, 19.–33. lpp.

Papildu apsvērumi

46. Vēlos piebilst, ka Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkta interpretācija, kas izriet no sprieduma *Bayer Pharma*, man šķiet pilnībā atbilstoša šīs direktīvas garam un sistēmai. Šo tiesību normu ir svarīgi interpretēt, ņemot vērā dažādos tās konteksta elementus.

47. Pirmkārt, jāņem vērā visas Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā ietvertās normas.

48. Spriedumā *Bayer Pharma* Tiesa norādīja, ka, ja pagaidu pasākumu atcelšanu kā tādu uzskatītu par izšķirošu pierādījumu šo pasākumu pamatā esošā pieteikuma nepamatotajam raksturam, tas varētu atturēt šajā lietā aplūkotā patenta īpašnieku izmantot Direktīvas 2004/48 9. pantā paredzētos pasākumus un tādējādi būtu pretrunā šīs direktīvas mērķim nodrošināt augstu intelektuālā īpašuma aizsardzības līmeni [20]. Manuprāt, šis apsvērums ir pelnījis plašāku izvērsumu.

49. Minētajā pantā ir noteiktas tiesību īpašnieku tiesības – nolūkā aizsargāt viņu intelektuālā īpašuma tiesības – lūgt pagaidu aizsardzības pasākumus attiecībā uz jebkuru pārkāpēju, tostarp iespējamu pārkāpēju, lai novērstu neizbēgamu šo tiesību pārkāpumu. Šāds ir minētā panta galvenais mērķis.

50. Vienīgi ar mērķi sabalansēt visu lietas dalībnieku intereses Direktīvas 2004/48 9. panta 5.–7. punktā ir paredzēti atbildētāju interešu aizsardzības pasākumi, nosakot, ka pagaidu pasākumi ir jāatceļ prasītāja bezdarbības pēc būtības gadījumā un ka prasītājam ir jāatlīdzina iespējamais kaitējums, kas atbildētājam radies nepamatoti saņemto pagaidu pasākumu dēļ. Šo tiesību normu mērķis ir novērst pagaidu pasākumu ļaunprātīgu izmantošanu.

51. Taču minētās tiesību normas būtu pretrunā Direktīvas 2004/48 9. panta lietderīgajai iedarbībai kopumā, ja tās tiktu interpretētas un transponētas valstu tiesībās tādā veidā, ka prasītājs tiktu pakļauts neproporcionālam riskam, ka viņam būs jāatlīdzina otrai pusei kaitējums to pasākumu dēļ, ko viņš saņēmis, lai aizsargātu savas intelektuālā īpašuma tiesības. Šā panta loģikā risks nav vienlīdzīgi sadalīts starp intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieku un šo tiesību pārkāpēju vai potenciālo pārkāpēju. Tieši šis pēdējais uzņemas risku, ja viņš pārkāpj – pat potenciāli – intelektuālā īpašuma tiesības. Viņš to var darīt apzināti, ja uzskata, ka tiesību īpašnieka stāvoklis ir vājš, piemēram, tādēļ, ka viņa tiesības ir neaizsargātas. Tomēr viņš izvēlas uzņemties vai neuzņemties šo risku, pilnībā pārzinot situāciju.

52. Turpretim Direktīvas 2004/48 9. panta garam un mērķim būtu pretrunā intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieka tiesību aizsardzības pārvēršana darbībā, kas ietver risku. Kamēr viņam nevar pārmest nevienu pārkāpumu, tiesību īpašniekam jābūt iespējai brīvi izmantot visus šajā direktīvā, tostarp tās 9. pantā, paredzētos pasākumus un viņu nedrīkst atturēt iespējamas negatīvas sekas no šo pasākumu izmantošanas. Tā tas ir it īpaši gadījumā, ja attiecīgās intelektuālā īpašuma tiesības izriet no valsts iestādes lēmuma, piemēram, patenta vai PAS, kā tas ir šajā lietā, un ja pagaidu pasākumu spēkā neesamība ir šo tiesību atcelšanas rezultāts. Tiesību īpašniekam jāspēj uzticēties šādam lēmumam, un viņam nav jāuzņemas tā iespējama prettiesiskuma risks.

53. Turklāt Direktīvas 2004/48 9. pantā paredzētie pagaidu pasākumi pēc definīcijas iepriekš neparedz pamatlietas iznākumu. Ja tiktu paredzēta automātiska tās puses atbildība, kura lūgusi šādus pagaidu pasākumus, ikreiz, kad šī puse jebkādu iemeslu dēļ nav uzvarējusi pamatlietā, šiem pasākumiem tiktu atņemts to pagaidu raksturs – atkārtoju – pretēji šīs tiesību normas mērķim.

[20] Spriedums *Bayer Pharma*, 64. un 65. punkts. Līdzīgs apsvērums minēts jau ģenerāladvokāta Dž. Pitrucellas secinājumos lietā *Bayer Pharma* (C-688/17, EU:C:2019:324, 47. punkts).

54. Otrkārt, ir jāņem vērā visas šīs direktīvas normas un it īpaši tās vispārīgie noteikumi.

55. Savos apsvērumos Somijas valdība paskaidro, ka pagaidu pasākumu prasītāja atbildība neatkarīgi no vainas Somijas tiesībās veido atsvaru šo pasākumu ļoti vienkāršai saņemšanai, jo tie tiekot piešķirti gandrīz automātiski. Šī valdība uzskata, ka, ja būtu jāatsakās no atbildības neatkarīgi no vainas principa, tad tiesas būtu spiestas uzmanīgāk pārbaudīt prasītāja pretenziju pamatotību, un tā nebūtu vēlamā attīstība.

56. Es nepiekrītu šim pēdējam viedoklim. Somijas valdības nostāja liecina par, tā teikt, nedaudz "Tālo Rietumu" pieeju Direktīvas 2004/48 9. pantā izveidotajām attiecībām: vienā pusē ir šerifs (intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieks), otrā pusē – *pistolero* [gangsteris] (pārkāpējs vai iespējamais pārkāpējs), un uzvar tas, kurš ātrāk izvelk no maksts šaujamo (proti, būtībā tas, kuram ir labāki advokāti). Tomēr man nešķiet, ka šāds skats uz intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību kā uz juridisku *O.K. Corral*[21] būtu bijis Savienības likumdevējam, pieņemot Direktīvu 2004/48 un it īpaši tās 9. pantu.

57. Proti, Direktīvas 2004/48 3. panta 2. punktā ir prasība, lai tajā paredzētie pasākumi būtu efektīvi un preventīvi, bet arī proporcionāli un piemēroti, lai izvairītos no šķēršļu radīšanas likumīgai tirdzniecībai un nodrošinātu, ka tos neizmanto ļaunprātīgi. Par šo pasākumu piemērošanu principā ir atbildīgas valstu tiesas. Tātad valstu tiesām ir jāpārliecinās par intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieku lūgto pasākumu un it īpaši pagaidu pasākumu *prima facie* pamatotību. Vienīgi tiesas vērtējums par pieteikuma proporcionalitāti ļauj nodrošināt, ka pieņemtie pagaidu pasākumi būs proporcionāli, neradīs šķēršļus likumīgai tirdzniecībai un netiks ļaunprātīgi izmantoti[22]. Turklāt tas ir skaidri paredzēts šīs direktīvas 9. panta 3. punktā, kas pilnvaro tiesas pieprasīt pagaidu pasākumu prasītājam jebkādus pierādījumus viņa pieteikuma pamatotībai. Šai tiesību normai nebūtu priekšmeta, ja šie pasākumi būtu jāpieņem automātiski.

58. Tādēļ pieteikuma pamatotības vērā ņemšana un, vispārīgāk, abu pušu interešu izsvēršana, nosakot pagaidu pasākumus, man šķiet nepieciešama no Direktīvas 2004/48 mērķu skatpunkta. Tiesu, kuras aicinātas noteikt pagaidu pasākumus, modrībai ir jābūt pirmajam bastionam pret intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieku ļaunprātīgu šo pasākumu izmantošanu[23].

59. Savukārt attiecībā uz šīs procedūras ātrumu atgādināšu, ka Direktīvas 2004/48 9. panta 4. punktā ārkārtējas steidzamības gadījumos pagaidu pasākumu pieņemšana ir atļauta pat bez atbildētāja uzklausīšanas, paredzot atkārtotu izskatīšanu pēc atbildētāja pieprasījuma, kuras rezultātā šie pasākumi var tikt grozīti, atcelti vai apstiprināti. Pats par sevi saprotams, ka, lai nodrošinātu šīs tiesību normas lietderīgu iedarbību, minēto pasākumu grozīšana vai atcelšana pēc atkārtotas izskatīšanas neļauj pieņemt lēmumu par prasītāja automātisku atbildību.

60. Tādēļ saskaņā ar Direktīvas 2004/48 3. panta 2. punktu valstu tiesām vajadzētu ar zināmu piesardzību noteikt šajā direktīvā paredzētos pasākumus, tostarp minētās direktīvas 9. panta 1. un 2. punktā minētos pagaidu pasākumus. Šo piesardzību vajadzētu arī atspoguļot atbildības režīmā, kas tiek izveidots atbilstoši šīs pašas direktīvas 9. panta 7. punktam.

[21] Es šeit, protams, atsaucos uz Džona Stērdžesa [*John Sturges*] slaveno 1957. gada vesternu *Gunfight at the O.K. Corral*.

[22] Šajā nozīmē skat. Sikorski, R., "Patent Injunctions in the European Union Law", no: Sikorski, R. (red.), *Patent Law Injunctions*, Kluwer Law International, 2018, 22. lpp.

[23] Turklāt Tiesa to jau ir atgādinājusi spriedumā *Bayer Pharma*, 66.–70. punkts.

61. Parasti atbildība neatkarīgi no vainas rodas trīs situācijās: ja darbība ietver risku, kas saistīts it īpaši ar "dabas spēku", kurus to izmantotājs nevar pilnībā pārvaldīt, izmantošanu šajā darbībā; ja ir iesaistītas trešās personas, par kurām ir atbildīga ieinteresētā persona, piemēram, darbinieki vai nepilngadīgie, un, visbeidzot, ja pastāv "kaimiņu strīdi", proti, kaitējums, ko radījusi kādas ēkas lietošana. Turpretim man nešķiet saderīgi ar Direktīvas 2004/48 garu un loģiku, ka šīs direktīvas 9. pantā paredzēto pagaidu pasākumu prasītāji tiek automātiski uzskatīti par atbildīgiem, ja valsts tiesas pēc pieteikuma padziļinātas pārbaudes pieņēmušas lēmumus saistībā ar šiem pasākumiem. Kā izriet no sprieduma *Bayer Pharma*, šo prasītāju atbildībai drīzāk jābūt ierobežotai ar pārkāpumiem, kas saistīti ar viņu pašu rīcību, it īpaši pieteikuma par pagaidu pasākumu noteikšanu iesniegšanas brīdī.

62. Visbeidzot, treškārt, jāņem vērā viss Savienības tiesību normu kopums intelektuālā īpašuma jomā.

63. Proti, lai arī Direktīva 2004/48 ir *TRIPS* līguma III daļas spēcīgi iedvesmota [24] un ar to šis līgums ir īstenots Savienības tiesību līmenī, tomēr tā iekļaujas arī daudz plašākā materiālo tiesību normu saskaņošanas darbā, kas attiecas uz dažādām intelektuālā īpašuma tiesību kategorijām, tostarp patentiem, preču zīmēm, dizainparaugiem, kā arī autortiesībām un blakustiesībām. Tās loma ir nodrošināt augstu, līdzvērtīgu un viendabīgu šo tiesību aizsardzības līmeni [25].

64. Līdz ar to Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts ir jāinterpretē viendabīgi ne vien farmācijas tirgus vai patentu tiesību kontekstā, bet arī dažādās intelektuālā īpašuma tiesību jomās un dažādās dalībvalstu tiesību sistēmās. Spēka attiecības starp strīda pusēm saistībā ar šīm dažādajām intelektuālā īpašuma tiesībām stipri atšķiras. Vienīgi visu konkrētas lietas apstākļu vērā ņemšana tiesā, kura aicināta noteikt iespējamo kompensāciju, manuprāt, ļauj nonākt pie risinājuma, kurš ir piemērots ikvienai situācijai. Tādēļ ir nepieciešams, lai katras dalībvalsts tiesības ļautu šādu apstākļu vērā ņemšanu.

Priekšlikums atbildei uz pirmo prejudiciālo jautājumu

65. Man šķiet, ka gan Tiesas izvēlētais risinājums spriedumā *Bayer Pharma*, gan Direktīvas 2004/48 sistēma un mērķi izslēdz to, ka uz šīs direktīvas 9. panta 7. punktā paredzēto atbildību attiektos tāds atbildības neatkarīgi no vainas režīms kā Somijas tiesībās pieņemtais. Taču, tā kā šis atbildības režīms ir jānosaka dalībvalstīm, atbilde uz šo jautājumu ir jāformulē vispārīgāk, lai nepamatoti neierobežotu valstu rīcības brīvību.

66. Tādēļ es ierosinu atbildēt uz pirmo prejudiciālo jautājumu, ka Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā šajā tiesību normā minētajās situācijās ir paredzēts pagaidu pasākumu prasītāja atbildības režīms, kas neļauj tiesai, kurā celta prasība par šo pasākumu radīta kaitējuma atlīdzību, papildus minētajā tiesību normā uzskaitītajām šīs atbildības premisām ņemt vērā citus nozīmīgus konkrētās lietas apstākļus, lai izvērtētu, vai ir jānosaka šāda kaitējuma atlīdzība.

[24] Šīs daļas nosaukums ir "Intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanas līdzekļi".

[25] Skat. it īpaši Direktīvas 2004/48 3. un 10. apsvērumu.

Par otro līdz ceturto prejudiciālo jautājumu

67. Otrais līdz ceturtais prejudiciālais jautājums ir uzdoti gadījumā, ja no atbildes uz pirmo prejudiciālo jautājumu izrietētu, ka Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punkts nepieļauj atbildības neatkarīgi no vainas režīmu attiecībā uz kaitējumu, ko radījuši nepamatoti saņemti pagaidu pasākumi. Ņemot vērā atbildi, ko ierosinu sniegt uz šo pirmo jautājumu, ir jāizvērtē otrais, trešais un ceturtais prejudiciālais jautājums.

Par otro prejudiciālo jautājumu

68. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, kāds atbildības režīms ir saderīgs ar Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktu.

69. Kā jau minēju, šajā tiesību normā nav noteikta konkrēta atbildības sistēma, līdz ar to šī sistēma ir jānosaka un jāizveido dalībvalstīm.

70. Taču no atbildes, kuru ierosinu sniegt uz pirmo prejudiciālo jautājumu, skaidri izriet, ka atbildības režīmam saskaņā ar Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktu ir jāļauj tiesai, kurā celta prasība par nepamatoti saņemtu pagaidu pasākumu radīta kaitējuma atlīdzību, papildus minētajā tiesību normā uzskaitītajām šīs atbildības premisām ņemt vērā citus nozīmīgus konkrētās lietas apstākļus, lai izvērtētu, vai ir jānosaka šāda kaitējuma atlīdzība. Tādēļ, ja Tiesa sekotu ierosinātajai atbildei, manuprāt, nebūtu nepieciešams sniegt atsevišķu atbildi uz otro prejudiciālo jautājumu.

Par trešo un ceturto prejudiciālo jautājumu

71. Ar trešo un ceturto jautājumu, kurus piedāvāju vērtēt kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, kādi apstākļi ir jāņem vērā tiesai, kurā celta prasība par kaitējuma atlīdzību saskaņā ar Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktu, lai izvērtētu, vai ir jānosaka šāda kaitējuma atlīdzība.

72. Kā pamatoti norāda Komisija, ir grūti izsmeļoši uzskaitīt visus apstākļus, kurus šādā situācijā tiesai varētu būt jāņem vērā. Taču spriedums *Bayer Pharma* šajā ziņā sniedz dažas vispārīgas norādes.

73. No šā sprieduma izriet, ka pagaidu pasākumu prasītāja atbildība izriet no viņa lūgto pasākumu nepamatotā rakstura. To pamatotība tiek vērtēta atkarībā no tā, vai pastāv neatgriezeniska kaitējuma risks, kas viņam var rasties šādu pagaidu pasākumu neesamības dēļ. Tas, ka pagaidu pasākumi tikuši atcelti – vai, vispārīgāk, ka ir īstenojušies gadījumi, kuros paredzēta prasītāja atbildība saskaņā ar Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktu –, pats par sevi nav pierādījums šā pieteikuma nepamatotībai [26].

74. No tā izriet, pirmkārt, ka apstākļi, kas jāņem vērā tiesai, kurā celta prasība par zaudējumu atlīdzību saskaņā ar Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktu, ir tie, kuri šai tiesai ļauj novērtēt, vai pieteikums par pagaidu pasākumu noteikšanu bijis pamatots. Lai šāds vērtējums būtu pilnīgs, manuprāt, tam jāattiecas ne vien uz sākotnējo pieteikumu par pagaidu pasākumu noteikšanu, bet arī uz prasītāja vēlāku rīcību saistībā ar šo pasākumu iespējamo saglabāšanu, pagarināšanu vai atjaunošanu. Šāda pieteikuma pamatotība faktiski var mainīties atkarībā no tādiem apstākļiem kā strīda attīstība starp prasītāju un viņa oponentu.

[26] Spriedums *Bayer Pharma*, 60., 62. un 64. punkts.

75. Otrkārt, tiesai, bez šaubām, ir jāņem vērā apstākļi, kas radušies pēc pagaidu pasākumu lūgšanas, piešķiršanas un īstenošanas. Runa ir it īpaši par Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā minētajiem apstākļiem, proti, pagaidu pasākumu atcelšanu (un šīs atcelšanas iemesliem) un konstatējumu, ka intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpuma nav bijis. Taču šie apstākļi jāņem vērā nevis kā pieteikuma par pagaidu pasākumu noteikšanu nepamatotības *post factum* apstiprinājums, bet lai novērtētu pieteikuma pamatotību tā iesniegšanas brīdī (vai turpmāku pieteikumu iesniegšanas brīdī).

76. Piemēram, aplūkoto intelektuālā īpašuma tiesību atcelšana pēc pagaidu pasākumu pieņemšanas var liecināt par prasītāja kļūdu viņa pretenziju pamatotības novērtējumā. Taču, ja kādā konkrētā gadījumā šo kļūdu varētu uzskatīt par piedodamu, tā nevarētu radīt prasītāja atbildību, jo pretējā gadījumā tiktu apdraudēta visa Direktīvas 2004/48 9. panta lietderīgā iedarbība [27].

77. Treškārt, pieteikuma par pagaidu pasākumu noteikšanu pamatotība tiek vērtēta atkarībā no neatgriezeniska kaitējuma *riska* prasītājam, proti, pēc definīcijas atkarībā no šāda kaitējuma iespējamības. Šī iespējamība attiecas ne vien uz notikuma, kas radījis kaitējumu prasītāja interesēm, rašanos, bet arī uz pašu šo interešu likumību, it īpaši attiecīgo intelektuālā īpašuma tiesību spēkā esamību. Līdz ar to šo tiesību iespējama vēlāka atcelšana nenozīmē, ka pieteikuma par pagaidu pasākumu noteikšanu iesniegšanas brīdī neatgriezeniska kaitējuma risks nav pastāvējis.

78. Visbeidzot, ceturtkārt, pagaidu pasākumu atcelšana vai konstatējums, ka nepastāv intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpums vai pārkāpuma draudi, var norādīt uz to, ka prasītājs ir ļaunprātīgi izmantojis šos pasākumus. Šāda ļaunprātīga izmantošana, manuprāt, ir jāuzskata par līdzvērtīgu nepamatotam pieteikumam par pagaidu pasākumu noteikšanu, un tai ir jārada pienākums atlīdzināt šā pieteikuma radīto kaitējumu, kā būtībā arī lēmusi Tiesa spriedumā *Bayer Pharma* [28].

79. Tādējādi, lai arī Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktā nav precizēti tajā paredzētās atbildības konkrēti cēloņi, tomēr ir iespējams sniegt atbildīgajām tiesām norādes attiecībā uz apstākļiem, kas tām jāņem vērā savā vērtējumā. Līdz ar to es ierosinu atbildēt uz trešo un ceturto prejudiciālo jautājumu, ka, lai izvērtētu, vai ir jānosaka šāda kaitējuma atlīdzība, tiesai, kurā ir celta prasība par zaudējumu atlīdzību saskaņā ar šīs direktīvas 9. panta 7. punktu, papildus minētajā tiesību normā uzskaitītajām šīs atbildības premisām ir jāņem vērā citi nozīmīgi konkrētās lietas apstākļi gan pirms, gan pēc aplūkotā pieteikuma par pagaidu pasākumu noteikšanu, kas tai ļautu novērtēt šā pieteikuma pamatotību, ņemot vērā neatgriezeniska kaitējuma risku, ko prasītājam radītu šo pasākumu neesamība.

Secinājumi

80. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai atbildēt uz *markkinaoikeus* (Komerclietu tiesa, Somija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem šādi:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/48/EK (2004. gada 29. aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu 9. panta 7. punkts

   ir jāinterpretē tādējādi, ka

[27] Skat. šo secinājumu 48.–52. punktu un spriedumu *Bayer Pharma*, 65. punkts.

[28] 66.–70. punkts.

tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā šajā tiesību normā minētajās situācijās ir paredzēts pagaidu pasākumu prasītāja atbildības režīms, kas neļauj tiesai, kurā celta prasība par šo pagaidu pasākumu radīta kaitējuma atlīdzību, papildus minētajā tiesību normā uzskaitītajām šīs atbildības premisām ņemt vērā citus nozīmīgus konkrētās lietas apstākļus, lai izvērtētu, vai ir jānosaka šāda kaitējuma atlīdzība.

2) Lai izvērtētu, vai ir jānosaka šāda kaitējuma atlīdzība, tiesai, kurā ir celta prasība par kaitējuma atlīdzību saskaņā ar Direktīvas 2004/48 9. panta 7. punktu, papildus minētajā tiesību normā uzskaitītajām šīs atbildības premisām ir jāņem vērā citi nozīmīgi konkrētās lietas apstākļi gan pirms, gan pēc aplūkotā pieteikuma par pagaidu pasākumu noteikšanu, kas tai ļautu novērtēt šā pieteikuma pamatotību, ņemot vērā neatgriezeniska kaitējuma risku, ko prasītājam radītu šo pasākumu neesamība.